

УДК [94(477:438):351.741(477.83-25)]”1919/1924”

DOI <https://doi.org/10.33402/up.2026-20-07>**Adam OSTANEK***PhD. DSc., Professor Akademii Policyjnej w Szczytno**ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0801-811X>**Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57429511700>**Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-6631-2019>**e-mail: a.ostanek@apol.edu.pl*

ORGANIZACJA STRUKTUR POLICJI PAŃSTWOWEJ WE LWOWIE W LATACH 1919–1924

Sprawne funkcjonowanie każdego państwa wymaga działania formacji i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa w każdym aspekcie jego funkcjonowania. Przyjmuje się, że za bezpieczeństwo zewnętrzne odpowiada armia, natomiast za wewnętrzne między innymi policja. Odbudowująca się Rzeczpospolita właściwie nie miała w swojej tradycji istnienia formacji typowo policyjnych – nie zdążyła ich wytworzyć przed swoim upadkiem pod koniec XVIII wieku. Formacje takie wytworzyły dopiero władze państw zaborczych. Kiedy po I wojnie światowej Państwo Polskie się odbudowywało, niezbędnym było stworzenie formacji, która odpowiadałaby za bezpieczeństwo i porządek publiczny. W ten sposób w 1919 r. powołano do życia Policję Państwową. Początki funkcjonowania Policji Państwowej we Lwowie nie były łatwe. Władze państwowe mierzyć się musiały z szeregiem problemów o zróżnicowanej naturze, które z pewnością nie ułatwiały prowadzenia działań, do których każda policja jest powoływana, a więc dbania o bezpieczeństwo publiczne.

Z całą stanowczością należy jednak podkreślić, że władze tak państwowe, jak i miejskie, od początku starały się o należyte zabezpieczenie porządku publicznego w mieście. Dążono przede wszystkim do możliwie szybkiego tworzenia przewidzianych prawem struktur Policji Państwowej. Z pewnością nie było to łatwe, ze względu na ograniczone warunki lokalowe oraz problemy natury budżetowej, z którymi borykało się w pierwszych latach istnienia Państwo Polskie. Na inwestycje czas przyszedł później, toteż adaptowano na potrzeby Policji obiekty wykorzystywane przez analogiczną formację w czasach Austro-Węgier. Cały czas rekrutowano także funkcjonariuszy, którzy mieli za zadanie strzec prawa i dbać o bezpieczeństwo na terenie miasta. Rok 1924, na skutek dalszych modyfikacji w organizacji Policji Państwowej w całej II Rzeczypospolitej, uznać należy za zakończenie działań z rodzaju organizacji. Stworzone do tego roku struktury, modyfikowane już nieznacznie i jedynie rozbudowywane z biegiem lat, adekwatnie do zadań stawianych Policji Państwowej, dotrwały do 1939 roku.

Słowa kluczowe: II Rzeczpospolita, historia, Policja Państwowa, Lwów, porządek publiczny, bezpieczeństwo.

Poczucie bezpieczeństwa stanowi jedną z podstawowych potrzeb ludzkich. Na przestrzeni dziejów wszystkie państwa dążyły do stworzenia systemu, w którym można byłoby skutecznie dbać o porządek publiczny. W czasach nowożytnych, w Europie, pojęcie «policja» pojawiło się dopiero w XVI wieku. Wówczas pod pojęciem tym rozumiano całą wewnętrzną administracją państwa (z wyłączeniem wojska, sądownictwa i skarbowości). Do zawężenia tego pojęcia doprowadziły działania mające na celu stworzenia odrębnego pionu, który odpowiadałby za zwalczanie przestępczości politycznej i kryminalnej. Stworzenie w Paryżu, przez króla Ludwika XIV stanowiska

namiestnika (dyrektora) policji w 1667 r. dało początek procesowi tworzenia analogicznych rozwiązań i podobnych w zakresie kompetencji stanowisk. Struktury policji rozbudowywano, co było odpowiedzią nie tylko na rosnącą przestępczość, ale także na nowe formy i rodzaje przestępczości. Wiek XIX zaowocował w wytworzenie się we wszystkich państwach Europy wielopłaszczyznowych struktur policji, które zasadniczo działają po dziś dzień (Majer, 2012, s. 129–155).

Polska, ze względu na fakt, iż w ciągu wieku XIX nie istniała jako państwo, nie wytworzyła nowoczesnych struktur policyjnych. Kiedy zatem od końca 1918 r. państwo odtwarzało się, stworzenie policji stało się jednym z kluczowych wyzwań. Nie było to jednak łatwe, bowiem w okresie tym władze w Warszawie miały realnie kontrolę tylko nad częścią ziem, które ostatecznie znalazły się w składzie II Rzeczypospolitej. Niewypowiedziana wojna polsko-niemiecka (w postaci powstań wielkopolskiego i trzech powstań śląskich), wojna polsko-ukraińska, a także wojna polsko-rosyjska powodowały, że szereg działań i decyzji podejmowano doraźnie, często pro forma, mając świadomość, że dopiero po ostatecznym zakończeniu walk i działań politycznych w przedmiocie ustalenia granic, będzie można realnie budować struktury wewnętrzne państwa.

Dzieje policji w Polsce doczekały się licznych opracowań, jednak dotyczą one raczej ujęcia ogólnego, w zdecydowanie mniejszej mierze regionalnego. Już przed wybuchem II wojny światowej podejmowano problematykę początków policji na ziemiach polskich (Kawka, 1934). W okresie powojennym tematykę tą pogłębiano, choć równoległe latach 1945–1989, z przyczyn politycznych rzecz jasna, nad funkcjonowaniem Policji Państwowej zapadła zmowa milczenia – starano się nie pisać o niej w ogóle, a jeśli już, to w negatywnym świetle (Litwiński, 2022, s. 435–452).

Po 1989 r. przystąpiono do badań nad dziejami Policji II Rzeczypospolitej. W pierwszym rządzie szereg publikacji poświęcono kwestiom ogólnym – organizacji, strukturom, zakresowi działania (Litwiński, 2007; Mączyński, 1997; Misiuk, 1996; Peplowski, 1991; Sprengel, 2011). W miarę upływu czasu i dostępności do materiałów starano się w badaniach naukowych podejmować temat struktur oraz działania Policji Państwowej na różnych szczeblach – okręgów (Buras, 2014; Głogowski, 2015; Gołasz, Gwóźdź, 2017; Halicki, 2015; Litwiński, 2001; Mikitin, 2021; Mikiton, Grześkowiak, 2008; Razyhrayev, 2019) oraz niższych (Halicki, 2014; Kania, 2019; Jeleniewski, 2012; Jędrzejewska-Wrona, Zych, 2019; Kobylarz, 2019; Łaszczewski, 2015; Pietrzakiewicz 2019; Prochwicz, 2017; Razyhrayev, 2010; Razyhrayev, 2011; Sprengel, 2006; Sprengel, 2007; Sprengel, 2009; Śleszyński, 2005; Śleszyński 2006).

Obszar dawnych województw południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej nie doczekał się do tej pory kompleksowego opracowania w postaci monografii. Istniejące obecnie artykuły podejmują tę tematykę jedynie częściowo lub skupiają się na konkretnych wydarzeniach, w których udział brali funkcjonariusze Policji Państwowej (Kayzer, 2006; Franz, 2018; Franz, 2025; Litwiński, 2007; Ostanek, 2016; Ostanek, 2017; Ostanek, 2018a; Ostanek, 2018b; Ostanek, 2023; Ostanek, Pulik, 2024). W przypadku samego Lwowa nie przygotowano jak dotąd żadnego opracowania poświęconego początkom funkcjonowania Policji Państwowej na terenie miasta, dlatego podjęcie tego tematu jest uzasadnione. Powstała jedynie publikacja omawiająca funkcjonowanie organów policyjnych działających w mieście w okresie zaborów (Kurka, 1930).

Celem artykułu jest przybliżenie szczegółów tworzenia struktur Policji Państwowej we Lwowie w latach 1919–1924.

Zanim jednak mówić będzie można o Policji we Lwowie, należy przybliżyć proces tworzenia się struktur tej formacji w skali całego kraju. Kwestia stworzenia służby odpowiadającej za bezpieczeństwo wewnętrzne pojawiała się już w trakcie trwania I wojny światowej, szczególnie w Warszawie doby okupacji niemieckiej z lat 1916–1917. Wobec sprzeciwu władz niemieckich, nie udało się jednak stworzyć scentralizowanej i ogólnokrajowej policji. Do sprawy powrócono na forum Rady Regencyjnej, gdyż utworzenie formacji mającej strzec bezpieczeństwa wewnątrz państwa było palącą kwestią. Z zachowanych materiałów wynika, że kluczowe decyzje w tej materii zapadły 26 marca 1918 r. podczas narady zorganizowanej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, gdzie zdecydowano, że przyszła policja będzie podlegać ministrowi spraw wewnętrznych, zostanie zorganizowana na wzór wojskowy – będzie odpowiednio umundurowana, wyszkolona i uzbrojona. Na poziomie powiatów zwierzchnictwo nad policją mieli sprawować starostowie, w województwach – naczelnicy (Litwiński, 2020, s. 707–710).

Momentem przełomowym w zakresie organizacji służby porządkowej w Polsce było formalne odzyskanie niepodległości. Już 5 grudnia 1918 r. Tymczasowy Naczelnik Państwa Józef Piłsudski dekretem upaństawił dotychczasową Milicję Ludową Polskiej Partii Socjalistycznej. Z kolei 9 stycznia 1919 r. powołano do życia Policję Komunalną, która miała charakter samorządowej służby porządkowej, a jej trzonem stały się przekształcone milicje miejskie i powiatowe (Misiuk, 1996, s. 15).

Podjęmowano także działania, które miały doprowadzić do scalenia wspomnianych wyżej podmiotów oraz stworzyć model narzucający im system służby scentralizowanej. Już w lutym 1919 r. rozpoczęto prace nad projektem ustawy, na mocy której miało dojść do powołania do życia zunifikowanej służby bezpieczeństwa w Polsce. 11 kwietnia 1919 r. połączono obie funkcjonujące do tej pory służby – Milicję Ludową i Policję Komunalną. W ten sposób stworzono Komendę Główną Policji Komunalnej i Milicji Ludowej. Kolejne działania tylko potwierdzały istnienie dużej woli politycznej do powołania do życia nowej formacji odpowiadającej za porządek publiczny (Pepłoński, 1991, s. 15).

Projekt ustawy przedłożono pod obrady Sejmu 16 maja 1919 r. Zakładał on przede wszystkim uregulowanie dotychczasowej sytuacji w zakresie służb porządkowych przez likwidację wielu podmiotów odpowiadających za bezpieczeństwo wewnętrzne i stworzenie jednolitego dla całego państwa rozwiązania. Od tej pory prace nad nową ustawą nabrały tempa. Przyjęto, że w dziedzinie organizacji i wyszkolenia nowy podmiot będzie oparty na wzorcach wojskowych, zastrzegając jednak, że będzie podlegał w całości ministrowi spraw wewnętrznych (Litwiński, 2020, s. 714).

Sytuacja w kraju wymagała jednak działania natychmiastowego. Wobec powyższego rozkazem z 17 czerwca 1919 r. rozwiązano Komendę Główną Policji Komunalnej i Milicji Ludowej, rozpoczynając organizowanie Straży Bezpieczeństwa. Warto dodać, że właśnie taką nazwę początkowo proponowano dla formacji policyjnej, ponieważ obawiano się, że słowo «policja», powszechnie kojarzone z formacjami porządkowymi państw zaborczych, będzie negatywnie odebrane w Polsce przez obywateli. Zarówno centralne, jak i terenowe jednostki tworzone głównie na bazie struktury Policji Komu-

nalnej. Obok Komendy Głównej Straży Bezpieczeństwa powstały komendy okręgowe oraz podległe im komendy obwodowe (Misiuk, 1996, s. 19).

Po dwóch miesiącach prac, 22 lipca 1919 r., wypracowano model jednolitej Służby Bezpieczeństwa. Posłom przedstawiono wówczas skorygowany projekt ustawy. W ostatecznej wersji, co warte podkreślenia, zrezygnowano z nazwy Straż Bezpieczeństwa» na rzecz nazwy „Policja Państwowa”, podkreślając państwowy charakter tej służby. Projekt zapoczątkował burzliwą debatę, w której uczestniczyli przedstawiciele wszystkich ugrupowań politycznych. Posłowie mieli różne zastrzeżenia do projektu ustawy, ale widoczna była jednomyślność co do konieczności powołania ogólnokrajowej policji (Litwiński, 2020, s. 714).

Ustawa o Policji Państwowej została uchwalona 24 lipca 1919 r. (Dz.U.-1). Jednocześnie moc obowiązująca utraciły dotychczasowe akty prawne. Zgodnie z art. 2 Policję Państwową uznawano za organ wykonawczy władz państwowych i samorządowych. Podkreślano, że jej zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego. W myśl art. 4 analizowanej ustawy Policja miała być organizowana i szkolona na wzór wojskowy. Podlegała Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Na czele Policji Państwowej stał komendant główny, któremu podlegali komendanci okręgowi, tym z kolei komendanci powiatowi, nadzorujący z kolei prace komendantów komisariatów i posterunków. Organizacja struktur terenowych została dostosowana do podziału administracyjnego państwa – na szczeblu województw powoływano komendy okręgowe, powiatów – komendy powiatowe. W większych miastach powiatowych i miastach wydzielonych dodatkowo istnieć miały komisariaty. Na szczeblu gminnym stworzona miała być sieć posterunków (Franc, 2012, s. 191).

Wejście w życie ustawy o Policji Państwowej nie oznaczało oczywiście, że jej struktury, w tym także terenowe, zostaną utworzone z dnia na dzień. W połowie 1919 r. Rzeczpospolita była nadal krajem, który dopiero tworzył fundamenty swojej egzystencji. Toczące się konflikty zbrojne, głównie o granice, powodowały, że tworzenie struktur terenowych Policji Państwowej przebiegało powoli i nierównomiernie. Na przykład na Górnym Śląsku formalna możliwość stworzenia struktur Policji Państwowej pojawiła się dopiero po plebiscycie z 20 marca 1919 r. i po decyzji Rady Ambasadorów z 20 października 1920 r. o podziale Śląska, kiedy z ziem przyznanych Polsce stworzono województw śląskie. Z kolei Komenda Okręgowa Policji Państwowej w Wilnie powstała dopiero w lipcu 1922 r., po przyłączeniu Litwy Środkowej do Polski. Można zatem powiedzieć, że w pierwszym okresie obowiązywania, ustawa o Policji Państwowej była aktem jedynie formalnym, wymagającym realizacji szeregu zadań, które przeniosłyby jej zapisy do rzeczywistości polityczno-społecznej (Ostaneck, 2023, s. 38).

Zanim można było przystąpić do tworzenia struktur terenowych Policji należało opracować odpowiednie i zarazem niezbędne akty wykonawcze. Jednym z przykładów takich regulacji były przepisy o organizacji okręgowych i powiatowych komend Policji Państwowej, wydane 4 grudnia 1919 r. przez ministra spraw wewnętrznych na mocy art. 9 ustawy o Policji Państwowej. W przepisach tych wskazano, że na czele komend okręgowych stoją komendanci okręgowi, a na czele komend powiatowych – komendanci powiatowi. Do zadań komendantów okręgowych i powiatowych należał nadzór nad wykonaniem przez podwładnych czynności służbowych oraz kierowanie sprawami or-

ganizacyjnymi, administracji, zaopatrzenia, uzupełnienia i wyszkolenia funkcjonariuszy na podległym terenie. W zakresie organizacji, administracji, zaopatrzenia, uzupełnienia i wyszkolenia komendanci podlegali swoim przełożonym w pionie policyjnym (komendantom wyższego szczebla), a w zakresie służby bezpieczeństwa i administracji państwowej – odpowiednio wojewodom i starostom. W większych miastach i w miejscowościach z siedzibą urzędów gminnych miały istnieć posterunki stałe Policji wraz z ich komendantami. Wyjątkiem były komisariaty Policji w miastach wydzielonych i w większych miejscowościach, gdzie na czele komisariatów stali komisarze policji (Dz.U.-3).

W celu sprawnej organizacji struktur terenowych Policji Państwowej 14 listopada 1919 r. na podstawie rozporządzenia wykonawczego ministrów spraw wojskowych i spraw wewnętrznych, wydano nowe rozporządzenie, na mocy którego powołano w byłej Galicji trzy komendy okręgowe – z siedzibą we Lwowie, Krakowie i Przemyślu. 20 listopada 1919 r. ministrowie spraw wojskowych i spraw wewnętrznych wydali rozporządzenie wykonawcze dotyczące wcielenia Żandarmerii Krajowej i Policji Wojskowej na obszarze byłej Galicji do Policji Państwowej. Od 1 grudnia 1919 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych miało przejąć na swój etat podoficerów, szeregowców i funkcjonariuszy służby pomocniczej wchodzących w skład galicyjskiej Żandarmerii Krajowej oraz funkcjonariuszy galicyjskiej Policji Wojskowej. Zastrzeżono przy tym, że spośród oficerów zostaną przyjęci tylko ci, którzy złożą stosowne wnioski i zostaną pozytywnie zweryfikowani przez resort spraw wewnętrznych (AAN-3, k. 116; Dz.U.-2).

Organizowane w ten sposób struktury Policji Państwowej na terenie Galicji Wschodniej miały być tymczasowo tworzone na podstawie przepisów i instrukcji służbowych obowiązujących w Żandarmerii Krajowej i Policji Wojskowej. Wyjątkiem były te przepisy, które były sprzeczne z przedmiotowym rozporządzeniem. Dla funkcjonariuszy tak formowanej służby zastosowanie miały ogólne przepisy dyscyplinarne obowiązujące w Policji Państwowej. W miastach funkcjonujących według własnego statutu pozostawiono działające wcześniej dyrekcje policji, co miało miejsce właśnie we Lwowie. Na czele Policji Państwowej na obszar Galicji Wschodniej stanął komendant dla byłej Galicji, będący zarazem pełnomocnikiem Komendanta Głównego Policji Państwowej.

Powyższe działania były skutkiem pomyślnej sytuacji na froncie wojennym. W kolejnych miesiącach 1919 r. władze polskie przejmowały kontrolę nad dalszymi obszarami. Przesuwanie się linii frontu na wschód powodowało, iż dalsze powiaty włączane były z obszaru etapowego i operacyjnego, co skutkowało wycofaniem z nich z Żandarmerii Polowej i zastępowanie jej Policją Państwową. Z dniem 1 czerwca 1919 r. cały obszar Galicji Wschodniej wyłączono z obszaru etapowego i frontowego. Obszar Galicji Wschodniej ponownie w obszar wojenny i frontowy włączony został podczas wojny polsko-rosyjskiej i wyłączany z niego w miarę wyparcia wojsk Armii Czerwonej (AAN-1, k. 48–49, 78–79; WBH–CAW, b.p.; ДАЛО, арк. 1–16).

Taka sytuacja każdorazowo powodowała wprowadzanie godziny policyjnej na terenie miasta. Dochodziło także czasem do sporów kompetencyjnych pomiędzy wojskiem a Policją, szczególnie w przedmiocie ścigania przestępców i oddawania ich sądom – wojskowym, działającym w trybie doraźnym, i cywilnym. Warto jednak podkreślić, że zarówno władze szczebla centralnego, jak i przełożeni obydwu pionów na szczeblu

lokalnym nakazywali daleko idącą współpracę armii i Policji w warunkach wojennych (ЦДДАУ, арк. 4–6; ДАЛО, арк. 4).

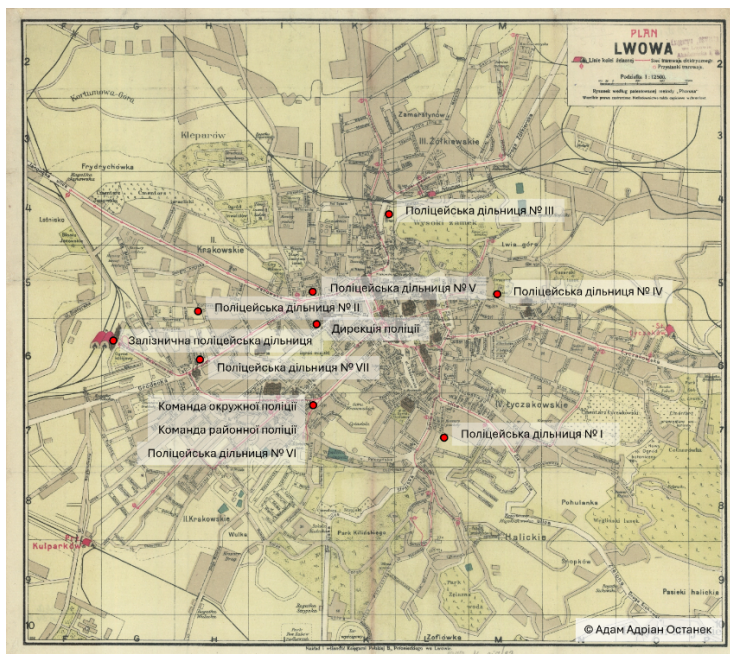
Komendę Okręgową Policji Państwowej we Lwowie powołano do życia z dniem 23 grudnia 1920 r., choć tymczasowa komenda istniała już od 1 marca 1920 r. Z formalnego punktu widzenia takie działanie pozwoliło na rozpoczęcie zmian w strukturach miejscowej Policji zgodnie z założeniami ustawy o Policji Państwowej z 1919 r. W dniu 26 stycznia 1921 r. lwowski okręg policyjny otrzymał numer VIII (AAN-2, k. 4). 5 marca 1921 r. minister spraw wewnętrznych wydał rozporządzenie dotyczące faktycznego utworzenia Komendy Okręgowy Policji Państwowej dla województwa lwowskiego z siedzibą we Lwowie (Dz.U.-4; Litwiński, 2007b, s. 78). Warto jednak pamiętać, o czym wspominano, że do 13 września 1921 r. na czele struktur Policji Państwowej w całej Galicji Wschodniej stał komendant Policji Państwowej dla byłej Galicji. Dopiero po tej dacie swoje obowiązki przejęli komendanci okręgowi (Dz.U.-6).

Równolegle wydawano także regulacje prawne, mające doprowadzić do likwidacji lub połączenia ze strukturami Policji Państwowej wszelkich służb i instytucji przejściowych oraz pozostałości po władzach zaborczych. Działającą dotychczas we Lwowie Dyрекcję Policji wcielono do struktur Policji Państwowej 11 lipca 1921 r., reorganizując ją na wzór komendy powiatowej. Co ciekawe, nie zdecydowano się na jej zupełną likwidację aż do 1928 r.

Komendę Okręgową Policji Państwowej ulokowano w gmachu położonym przy ówczesnej ulicy Leona Sapiehy 1, zaś Komendę Powiatową Policji Państwowej przy ówczesnej ulicy Łąckiego 1. Dyрекcja Policji miała swoją siedzibę przy ówczesnej ulicy Mickiewicza 12. Jednocześnie na terenie miasta, do 1924 r. powołano do życia osiem komisariatów (I – ul. Jabłonowskich 11a, II – ul. Kordeckiego 21, III – ul. Zamarstynowska 30, IV – ul. Kurkowa 23, V – ul. Jachowicza 3, VI – ul. Łąckiego 1, VII – ul. Gródecka 90, Kolejowy – Dworzec Główny) i dwie wartownie policyjne (Dz.U.-5; Kayzer, 2006, s. 43; Janusz, 1922, s. 7).

W myśl cytowanych wcześniej przepisów, zakres działania Policji Państwowej na terenie miasta Lwowa okazał się być bardzo szeroki. Funkcjonariusze mieli pełnić dozór nad cudzoziemcami mieszkającymi we Lwowie (z prawem do kontrolowania paszportów), prowadzić inwigilację różnych środowisk i grup społecznych czy współdziałać z Dyрекcją Policji w zakresie zwalczania szpiegostwa i działalności antypaństwowej. Do ich obowiązków należało także utrzymanie porządku publicznego, jak również zwalczanie prostytucji, stręczycielstwa oraz kontrola obiektów podejrzanych o działalność niezgodną z prawem (AAN-4, k. 1).

Ze względu na wielość zadań, jakie stawiano nowej formacji, struktury Policji Państwowej rozbudowywano o inne pionery, w tym o pion śledczy. Prace nad jego utworzeniem trwały już od końca 1920 r., ale formalnie pion śledczy zaistniał od początku 1922 r. Wówczas, zgodnie z rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych z dnia 4 stycznia 1922 r., przy każdej komendzie okręgowy powołano do życia okręgowy urząd śledczy, a w miastach, w których siedziby miały sądy okręgowy, oraz w miastach stanowiących samodzielną jednostkę organizacyjną, powołano do życia ekspozyturę urzędów śledczych. W ten sposób we Lwowie powstał Okręgowy Urząd Śledczy oraz Ekspozytura Śledcza Policji Państwowej Lwów – miasto (Dz.U.-7).



Мапа 1. Lokalizacja obiektów należących do Policji Państwowej we Lwowie w 1924 r. (Źródło: Opracowanie własne)

Pierwsze lata działania struktur Policji Państwowej na terenie miasta stanowiły szereg wyzwań tak dla całej formacji, jak i zwykłych funkcjonariuszy. Poza klasyczną przestępczością kryminalną, mierzono się także z przestępczością polityczną. Bliskość frontu, szczególnie w okresie wojny polsko-rosyjskiej, stanowił dodatkowe wyzwania dla Policji.

Zasadniczo do wiosny 1922 r. we Lwowie utworzono wszystkie szczeble struktur Policji Państwowej. Głównym problemem w procesie organizacyjnym był niedobór kadr oraz niezbyt konkurencyjne w tym czasie zarobki oferowane w pierwszej połowie lat 20. XX w. funkcjonariuszom niższych grup uposażenia.

Poza tym służba policyjna była wówczas trudna i niezwykle wymagająca. Wyzwaniami były też stawiane przed kandydatami wymagania, których spełnienie czasem było problematyczne lub wręcz niemożliwe. Warto podkreślić, że Państwo Polskie dążyło do budowy formacji, która nie byłaby obciążona przeszłością i nie kojarzyła się obywatelom z analogicznymi formacjami okresu zaborów.

Przełom 1924 i 1925 r. przyniósł ostateczne ukształtowanie się struktur terenowych Policji Państwowej w II Rzeczypospolitej, w tym także we Lwowie. Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 grudnia 1924 r. dotychczasowe komendy okręgowe Policji Państwowej zostały zniesione, a w ich miejsce powołano komendy wojewódzkie z komendantami wojewódzkimi na czele, co spowodowało powstanie Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej we Lwowie (Dz.U.-8). Tym samym uznać można, że zakończyło to proces tworzenia i organizowania struktur Policji

Państwowej na terenie miasta. W kolejnych latach struktury te były jedynie rozbudowywane, a to ze względu na zmianę granic miasta i tworzenie nowych komisariatów.

Początki funkcjonowania Policji Państwowej we Lwowie nie były łatwe. Władze państwowe mierzyć się musiały z szeregiem problemów o zróżnicowanej naturze, które z pewnością nie ułatwiały prowadzenia działań, do których każda policja jest powoływana, a więc dbania o bezpieczeństwo publiczne.

Z całą stanowczością należy jednak podkreślić, że władze tak państwowe, jak i miejskie, od początku starały się o należyte zabezpieczenie porządku publicznego w mieście. Dążono przede wszystkim do możliwie szybkiego tworzenia przewidzianych prawem struktur Policji Państwowej. Z pewnością nie było to łatwe, ze względu na ograniczone warunki lokalowe oraz problemy natury budżetowej, z którymi borykało się w pierwszych latach istnienia Państwo Polskie. Na inwestycje czas przyszedł później, toteż adaptowano na potrzeby Policji obiekty wykorzystywane przez analogiczną formację w czasach Austro-Węgier. Cały czas rekrutowano także funkcjonariuszy, którzy mieli za zadanie strzec prawa i dbać o bezpieczeństwo na terenie miasta.

Rok 1924, na skutek dalszych modyfikacji w organizacji Policji Państwowej w całej II Rzeczypospolitej, uznać należy za zakończenie działań z rodzaju organizacji. Stworzone do tego roku struktury, modyfikowane już nieznacznie i jedynie rozbudowywane z biegiem lat, adekwatnie do zadań stawianych Policji Państwowej, dotrwały do 1939 roku. Oczywiście nie znaczy to, że okres lat 1924–1939 nie zasługuje na odrębną analizę.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

- AAN-1:** Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.2.
AAN-2: Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.3.
AAN-3: Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.559.
AAN-4: Archiwum Akt Nowych, sygn. 2025.1.
 Buras, D. (2014). *W służbie wolnej Polski. Organizacja i działalność Policji Państwowej w województwie kieleckim w latach 1919–1939*. Toruń.
- ДАЛО:** Державний архів Львівської області, ф. 243, оп. 1, спр. 371.
ЦДАУ: Центральний державний історичний архів України, ф. 795, оп. 1, спр. 5.
- Dz.U.-1:** Dziennik Ustaw 1919, Nr 61, poz. 363.
Dz.U.-2: Dziennik Ustaw 1919, Nr 87, poz. 475.
Dz.U.-3: Dziennik Ustaw 1919, Nr 94, poz. 507–508.
Dz.U.-4: Dziennik Ustaw 1921, Nr 21, poz. 122.
Dz.U.-5: Dziennik Ustaw 1921, Nr 67, poz. 440.
Dz.U.-6: Dziennik Ustaw 1921, Nr 82, poz. 574.
Dz.U.-7: Dziennik Ustaw 1922, Nr 7, poz. 54.
Dz.U.-8: Dziennik Ustaw 1924, Nr 114, poz. 1014.
- Franc, S. (2012). Policja Państwowa w II Rzeczypospolitej, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica*, 8, 185–205.
- Franz, M. (2018). Zadania i działalność Policji Państwowej na Ziemi Stanisławowskiej w drugiej połowie 1921 roku w świetle materiałów źródłowych Archiwum Państwowego w Iwano-Frankiwsku. W: P. Hawryłyszyn, M. Kardas, A.A. Ostanek (red.), *W obliczu nowej rzeczywistości. Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1918–1923 (t. 2, Administracja – Kultura)*. Iwano-Frankiwsk, 29–37.
- Franz, M. (2025). Działania Policji Państwowej w obliczu wyborów 1922 r. w województwie stanisławowskim w świetle dokumentów. W: D. Palacz, M. Grosicka (red.) *Formacje policyjne w*

Polsce na przestrzeni ponad stu lat. Ewolucja organizacyjna, zakres uprawnień, praktyczne aspekty aktywności (T. 1). Kielce; Warszawa, 93–109.

Głogowski, A. (2015). *Policja Państwowa i inne instytucje bezpieczeństwa na Wileńszczyźnie w latach 1918–1939*. Kraków.

Gołasz, Z., Gwóźdź, K. (2017). *Na straży porządku publicznego. Policja Województwa Śląskiego w latach 1922–1939*. Tarnowskie Góry.

Halicki, K. (2014). *Dzieje policji w Gniewie i regionie w latach 1920–2013*. Bydgoszcz.

Halicki, K. (2015). *Policja Polityczna w województwie pomorskim w latach 1920–1939*. Łódź.

Janusz, B. (1922). *Przewodnik po Lwowie (z planem miasta)*. Lwów.

Jeleniewski, M.K. (2012). *Policja Państwowa w Bydgoszczy i jej obraz medialny 1920–1939*. Bydgoszcz.

Jędrzejewska-Wrona, B., Zych, T. (2019). *Z dziejów policji tarnobrzesckiej w 100. rocznicę powstania (1919–2019)*. Tarnobrzeg.

Kania, M. (2019). *Policja Państwowa w powiecie zawierciańskim 1927–1939. Struktury, działalność, wojenne i powojenne losy funkcjonariuszy*. Katowice; Warszawa.

Kawka, W. (1939). *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*. Wilno.

Kayzer, B. (2006). Organizacja Żandarmerii Krajowej i Policji w Małopolsce Wschodniej w latach 1918–1922. *Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska*, 19, 23–64.

Kobylarz, W. (2019). *Policja Państwowa w Białej Podlaskiej 1918–1939*. Biała Podlaska.

Kurka, A. (1930). *Dzieje i tajemnice lwowskiej policji z czasów zaboru austriackiego 1772–1918*. Lwów.

Litwiński, R. (2001). *Policja Państwowa w województwie lubelskim w latach 1919–1939*. Lublin.

Litwiński, R. (2007a). *Korpus policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*. Lublin.

Litwiński, R. (2007b). Skutki działań wojennych w 1939 r. dla policji w Małopolsce Wschodniej. *Dzieje Najnowsze*, 2, 77–95.

Litwiński, R. (2020). O kształt policji w II Rzeczypospolitej. Od wzorca samorządowego, do modelu państwowego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne*, 4, 703–718. <https://doi.org/10.4467/20844069PH.20.038.12492>

Litwiński, R. (2022). Policja II Rzeczypospolitej – pomiędzy negacją a gloryfikacją. Historiografia i postulaty badawcze. Cz. 1 – stań badań do 1989 roku. *Historyka. Studia Metodologiczne*, 52, 435–452. <https://doi.org/10.24425/hsm.2022.142736>

Łaszczewski, A. (2015). *Płocka policja okresu międzywojennego*. Sierpc.

Majer, P. (2012). Geneza i ewolucja policji jako pojęcia, instytucji i funkcji państwa. *Miscellanea Historico-Iuridica*, XI, 129–155.

Mączyński, M. (1997). *Policja Państwowa w II Rzeczypospolitej. Organizacyjno-prawne podstawy funkcjonowania*. Kraków.

Mikitin, J. (2021). *Policja Górnego Śląska 1920–1922*. Katowice.

Mikitin, J., Grześkowiak, G. (2008). *Policja województwa śląskiego 1922–1939*. Warszawa.

Misiuk, A. (1996). *Policja Państwowa 1919–1939. Powstanie, organizacja, kierunki działania*. Warszawa.

Ostaneck, A. (2016). Udział formacji zwartych Policji Państwowej w akcji represyjnej w Małopolsce Wschodniej w 1930 roku w świetle «Sprawozdania Komendanta Wojewódzkiego Policji Państwowej we Lwowie z akcji przeciwsabotażowej na terenie powiatu bóbreckiego, brzeżańskiego, podhajeckiego, rohatyńskiego i tarnopolskiego, przeprowadzonej w dniach 21–29 września 1930 roku przez oddziały policji». *Rocznik Kresowy*, 2, 157–185.

Ostaneck, A.A. (2017). *Wydarzenia 1930 roku w Małopolsce Wschodniej a bezpieczeństwo II Rzeczypospolitej*. Warszawa.

Ostaneck, A.A. (2018a). *Sabotaże nacjonalistów ukraińskich oraz akcja represyjna władz polskich w Małopolsce Wschodniej w 1930 roku w świetle dokumentów, wybór, wstęp i oprac.* Warszawa.

Ostaneck, A.A. (2018b). Z ruinami w tle... Stan bezpieczeństwa w Stanisławowie w (po) wojennej rzeczywistości lat 1919–1921. W: M. Kardas, A.A. Ostaneck, P. Semków (red.), *W obliczu nowej rzeczywistości. Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1918–1923 (t. 1, Polityka – Wojskowość)*. Warszawa; Iwano-Frankiwnsk, 177–193.

Ostaniek, A.A. (2023). O bezpieczeństwo i porządek publiczny. Organizacja struktur terenowych Policji Państwowej w Małopolsce Wschodniej w pierwszych latach niepodległości (1919–1924). *Textus et Studia*, 1, 29–47. <https://doi.org/10.15633/tes.09102>

Ostaniek, A.A., Pulik, P. (2024). «Orzeł czy Rzeszka?». *Nastroje społeczne mieszkańców województwa tarnopolskiego wobec zagrożenia wojennego i wojny 1939 roku w świetle dokumentów*, wybór, wstęp i oprac. Warszawa.

Peplowski, A. (1991). *Policja Państwowa w systemie organów bezpieczeństwa państwa Drugiej Rzeczypospolitej*, Szczytno 1991.

Pietrzakiewicz, A. (2019). *Policja Państwowa regionu krośnieńskiego okręgu lwowskiego*, Krosno.

Prochwicz, J. (2017). Policja Państwowa w ochronie granicy wschodniej 1923–1926. W: P. Majer, M. Seroka (red.), *225 lat policji w Polsce (t. 1: Geneza i ewolucja policji)*. Olsztyn, 113–132.

Razyhrayev, O. (2010). Udział Policji Państwowej województwa wołyńskiego w ochronie granicy wschodniej w latach 1921–1924. *Pamięć i Sprawiedliwość*, 1, 211–231.

Razyhrayev, O. (2011). Policja Państwowa a życie społeczno-polityczne Wołynia (1921–1939). W: M. Stolarczyk, A. Kawalec, J. Kuzicki (red.), *Historia i dziedzictwo regionów w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX i XX w.* Rzeszów, 394–409.

Razyhrayev, O. (2019). *Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym*, Warszawa 2019.

Sprengel, B. (2006). *Policja Państwowa a przestępczość w powiecie wrocławskim w latach 1919–1939*. Wrocławek.

Sprengel, B. (2007). *Posterunek ostatniej szansy. Policja Państwowa i przestępczość w Chełmży w latach 1920–1939*. Toruń.

Sprengel, B. (2009). *Policja Państwowa w Toruniu (1920–1939)*. Toruń.

Sprengel, B. (2011). *Policja Państwowa a organy władzy publicznej w polityce ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce w latach 1918–1939*. Toruń.

Strzelecki, W. (1934). *Bezpieczeństwo na ziemiach Polski. Od kmiecia grodowego do granatowej armii*. Warszawa.

Śleszyński, W. (2005). Rola i zadania organów Policji Państwowej na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej (1920–1939). *Studia Podlaskie*, 15, 7–33.

Śleszyński, W. (2006). Struktura organów terenowych i podległość służbowa Policji Państwowej na kresach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej. *Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska*, 19, 119–129.

WBH–CAW: Wojskowe Biuro Historyczne – Centralne Archiwum Wojskowe, sygn. I.371.6.2, b.p. Dowództwo Okręgu Korpusu nr VI «Lwów». Likwidacja Obszaru Etapowego Tarnopol (b.d.)

REFERENCES

AAN-1: Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.2 (in Polish).

AAN-2: Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.3 (in Polish).

AAN-3: Archiwum Akt Nowych, sygn. 349.559 (in Polish).

AAN-4: Archiwum Akt Nowych, sygn. 2025.1 (in Polish).

Buras, D. (2014). *W służbie wolnej Polski. Organizacja i działalność Policji Państwowej w województwie kieleckim w latach 1919–1939*. Toruń (in Polish).

DALO: Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti, f. 243, op. 1, spr. 371 (in Ukrainian).

TsDIAU: Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, f. 795, op. 1, spr. 5 (in Ukrainian).

Dz.U.-1: Dziennik Ustaw 1919, Nr 61, poz. 363 (in Polish).

Dz.U.-2: Dziennik Ustaw 1919, Nr 87, poz. 475 (in Polish).

Dz.U.-3: Dziennik Ustaw 1919, Nr 94, poz. 507–508 (in Polish).

Dz.U.-4: Dziennik Ustaw 1921, Nr 21, poz. 122 (in Polish).

Dz.U.-5: Dziennik Ustaw 1921, Nr 67, poz. 440 (in Polish).

Dz.U.-6: Dziennik Ustaw 1921, Nr 82, poz. 574 (in Polish).

Dz.U.-7: Dziennik Ustaw 1922, Nr 7, poz. 54 (in Polish).

Dz.U.-8: Dziennik Ustaw 1924, Nr 114, poz. 1014 (in Polish).

- Franc, S. (2012). Policja Państwowa w II Rzeczypospolitej, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica*, 8, 185–205 (in Polish).
- Franz, M. (2018). Zadania i działalność Policji Państwowej na Ziemi Stanisławowskiej w drugiej połowie 1921 roku w świetle materiałów źródłowych Archiwum Państwowego w Iwano-Frankiwsku. W: P. Hawryłyszyn, M. Kardas, A.A. Ostanek (red.), *W obliczu nowej rzeczywistości. Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1918–1923 (t. 2, Administracja – Kultura)*. Iwano-Frankiwsk, 29–37 (in Polish).
- Franz, M. (2025). Działania Policji Państwowej w obliczu wyborów 1922 r. w województwie stanisławowskim w świetle dokumentów. W: D. Palacz, M. Grosicka (red.) *Formacje policyjne w Polsce na przestrzeni ponad stu lat. Ewolucja organizacyjna, zakres uprawnień, praktyczne aspekty aktywności* (T. 1). Kielce; Warszawa, 93–109 (in Polish).
- Głogowski, A. (2015). *Policja Państwowa i inne instytucje bezpieczeństwa na Wileńszczyźnie w latach 1918–1939*. Kraków (in Polish).
- Gołasz, Z., Gwóźdź, K. (2017). *Na straży porządku publicznego. Policja Województwa Śląskiego w latach 1922–1939*. Tarnowskie Góry (in Polish).
- Halicki, K. (2014). *Dzieje policji w Gniewie i regionie w latach 1920–2013*. Bydgoszcz (in Polish).
- Halicki, K. (2015). *Policja Polityczna w województwie pomorskim w latach 1920–1939*. Łódź (in Polish).
- Janusz, B. (1922). *Przewodnik po Lwowie (z planem miasta)*. Lwów (in Polish).
- Jeleniewski, M.K. (2012). *Policja Państwowa w Bydgoszczy i jej obraz medialny 1920–1939*. Bydgoszcz (in Polish).
- Jędrzejewska-Wrona, B., Zych, T. (2019). *Z dziejów policji tarnobrzskiej w 100. rocznicę powstania (1919–2019)*. Tarnobrzeg (in Polish).
- Kania, M. (2019). *Policja Państwowa w powiecie zawierciańskim 1927–1939. Struktury, działalność, wojenne i powojenne losy funkcjonariuszy*. Katowice; Warszawa (in Polish).
- Kawka, W. (1939). *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*. Wilno (in Polish).
- Kayzer, B. (2006). Organizacja Żandarmerii Krajowej i Policji w Małopolsce Wschodniej w latach 1918–1922. *Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska*, 19, 23–64 (in Polish).
- Kobylarz, W. (2019). *Policja Państwowa w Białej Podlaskiej 1918–1939*. Biała Podlaska (in Polish).
- Kurka, A. (1930). *Dzieje i tajemnice lwowskiej policji z czasów zaboru austriackiego 1772–1918*. Lwów (in Polish).
- Litwiński, R. (2001). *Policja Państwowa w województwie lubelskim w latach 1919–1939*. Lublin (in Polish).
- Litwiński, R. (2007a). *Korpus policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*. Lublin (in Polish).
- Litwiński, R. (2007b). Skutki działań wojennych w 1939 r. dla policji w Małopolsce Wschodniej. *Dzieje Najnowsze*, 2, 77–95 (in Polish).
- Litwiński, R. (2020). O kształt policji w II Rzeczypospolitej. Od wzorca samorządowego, do modelu państwowego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne*, 4, 703–718. <https://doi.org/10.4467/20844069PH.20.038.12492> (in Polish).
- Litwiński, R. (2022). Policja II Rzeczypospolitej – pomiędzy negacją a gloryfikacją. Historiografia i postulaty badawcze. Cz. 1 – stan badań do 1989 roku. *Historyka. Studia Metodologiczne*, 52, 435–452. <https://doi.org/10.24425/hsm.2022.142736> (in Polish).
- Łaszczewski, A. (2015). *Płocka policja okresu międzywojennego*. Sierpc (in Polish).
- Majer, P. (2012). Geneza i ewolucja policji jako pojęcia, instytucji i funkcji państwa. *Miscellanea Historico-Iuridica*, XI, 129–155 (in Polish).
- Mączyński, M. (1997). *Policja Państwowa w II Rzeczypospolitej. Organizacyjno-prawne podstawy funkcjonowania*. Kraków (in Polish).
- Mikitin, J. (2021). *Policja Górnego Śląska 1920–1922*. Katowice (in Polish).
- Mikitin, J., Grześkowiak, G. (2008). *Policja województwa śląskiego 1922–1939*. Warszaw (in Polish).

Misiuk, A. (1996). *Policja Państwowa 1919–1939. Powstanie, organizacja, kierunki działania*. Warszawa (in Polish).

Ostaneck, A. (2016). Udział formacji zwartych Policji Państwowej w akcji represyjnej w Małopolsce Wschodniej w 1930 roku w świetle «Sprawozdania Komendanta Wojewódzkiego Policji Państwowej we Lwowie z akcji przeciwsabotażowej na terenie powiatu bóbreckiego, brzeżańskiego, podhajeckiego, rohatyńskiego i tarnopolskiego, przeprowadzonej w dniach 21–29 września 1930 roku przez oddziały policji». *Rocznik Kresowy*, 2, 157–185 (in Polish).

Ostaneck, A.A. (2017). *Wydarzenia 1930 roku w Małopolsce Wschodniej a bezpieczeństwo II Rzeczypospolitej*. Warszawa (in Polish).

Ostaneck, A.A. (2018a). *Sabotaże nacjonalistów ukraińskich oraz akcja represyjna władz polskich w Małopolsce Wschodniej w 1930 roku w świetle dokumentów*, wybór, wstęp i oprac. Warszawa (in Polish).

Ostaneck, A.A. (2018b). Z ruinami w tle... Stan bezpieczeństwa w Stanisławowie w (po) wojennej rzeczywistości lat 1919–1921. W: M. Kardas, A.A. Ostaneck, P. Semków (red.), *W obliczu nowej rzeczywistości. Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1918–1923 (t. 1, Polityka – Wojskowość)*. Warszawa; Iwano-Frankiowski, 177–193 (in Polish).

Ostaneck, A.A. (2023). O bezpieczeństwo i porządek publiczny. Organizacja struktur terenowych Policji Państwowej w Małopolsce Wschodniej w pierwszych latach niepodległości (1919–1924). *Textus et Studia*, 1, 29–47. <https://doi.org/10.15633/tes.09102> (in Polish).

Ostaneck, A.A., Pulik, P. (2024). «Orzeł czy Rzeszka» *Nastroje społeczne mieszkańców województwa tarnopolskiego wobec zagrożenia wojennego i wojny 1939 roku w świetle dokumentów*, wybór, wstęp i oprac. Warszawa (in Polish).

Pepłoński, A. (1991). *Policja Państwowa w systemie organów bezpieczeństwa państwa Drugiej Rzeczypospolitej*, Szczytno 1991 (in Polish).

Pietrzakiewicz, A. (2019). *Policja Państwowa regionu krośnieńskiego okręgu lwowskiego*, Krosno (in Polish).

Prochwicz, J. (2017). Policja Państwowa w ochronie granicy wschodniej 1923–1926. W: P. Majer, M. Seroka (red.), *225 lat policji w Polsce (t. 1: Geneza i ewolucja policji)*. Olsztyn, 113–132 (in Polish).

Razyhrayev, O. (2010). Udział Policji Państwowej województwa wołyńskiego w ochronie granicy wschodniej w latach 1921–1924. *Pamięć i Sprawiedliwość*, 1, 211–231 (in Polish).

Razyhrayev, O. (2011). Policja Państwowa a życie społeczno-polityczne Wołynia (1921–1939). W: M. Stolarczyk, A. Kawalec, J. Kuzicki (red.), *Historia i dziedzictwo regionów w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX i XX w. Rzeszów*, 394–409 (in Polish).

Razyhrayev, O. (2019). *Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym*, Warszawa 2019 (in Polish).

Sprengel, B. (2006). *Policja Państwowa a przestępczość w powiecie włocławskim w latach 1919–1939*. Włocławek (in Polish).

Sprengel, B. (2007). *Posterunek ostatniej szansy. Policja Państwowa i przestępczość w Chełmży w latach 1920–1939*. Toruń (in Polish).

Sprengel, B. (2009). *Policja Państwowa w Toruniu (1920–1939)*. Toruń (in Polish).

Sprengel, B. (2011). *Policja Państwowa a organy władzy publicznej w polityce ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce w latach 1918–1939*. Toruń (in Polish).

Strzelecki, W. (1934). *Bezpieczeństwo na ziemiach Polski. Od kmiecia grodowego do granatowej armii*. Warszawa (in Polish).

Śleszyński, W. (2005). Rola i zadania organów Policji Państwowej na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej (1920–1939). *Studia Podlaskie*, 15, 7–33 (in Polish).

Śleszyński, W. (2006). Struktura organów terenowych i podległość służbowa Policji Państwowej na kresach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej. *Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska*, 19, 119–129 (in Polish).

WBH–CAW: Wojskowe Biuro Historyczne – Centralne Archiwum Wojskowe, sygn. I.371.6.2, b.p. Dowództwo Okręgu Korpusu nr VI «Lwów». Likwidacja Obszaru Etapowego Tarnopol (b.d.) (in Polish).

Адам ОСТАНЕКдоктор габілітований гуманістичних наук,
професор Академії поліції в ЩитніORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0801-811X>Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57429511700>Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-6631-2019>e-mail: a.ostanek@apol.edu.pl**ОРГАНІЗАЦІЯ СТРУКТУР ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ
В 1919–1924 РОКАХ**

Ефективне функціонування будь-якої держави потребує створення формувань та інституцій, відповідальних за безпеку держави в усіх аспектах її функціонування. Вважають, що за зовнішню безпеку відповідає армія, а за внутрішню (серед інших структур) – поліція. Відроджена Польська держава фактично не мала традиції існування усталених поліцейських структур – вона не встигла їх створити до свого падіння наприкінці XVIII століття. Такі формування створила влада держав-окупантів. Коли після Першої світової війни Польська держава відновилася, актуалізувалася потреба у створенні структур, які б відповідали за безпеку та громадський порядок. Тож у 1919 р. було створено Державну поліцію.

Автор наголошує, що загальнодержавна й міська влада намагалися забезпечити належний громадський порядок у Львові. Насамперед створено передбачені законом структури Державної поліції. Її формування стримували обмежений бюджет і нестача приміщень. Час для інвестицій настав пізніше, тому для потреб поліції були адаптовані об'єкти, які використовувалися аналогічними формуваннями за часів Австро-Угорщини. Протягом 1919–1924 рр. також проводився набір співробітників, які мали охороняти право і дбати про безпеку на території міста. 1924 р. завершено формування структур Державної поліції в усій Другій Республіці. Створені тоді структури в наступні роки зазнали незначних трансформацій і проіснували до 1939 року.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, історія, Державна поліція, Львів, громадський порядок, безпека.

Дата першого надходження статті до видання: 17.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.04.2026



Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу CC BY 4.0